

Perelepitaja eksami läbiviimise kord

1. Üldsätted ja kasutatavad mõisted

- 1.1. Perelepitaja eksami läbiviimise kord (edaspidi kord) reguleerib Perelepitaja eksami läbiviimise, eksamitulemuste hindamise ja vormistamise ning vaidlustamise korda.
- 1.2. Korras kasutatavad mõisted:
 - 1.2.1. eksaminand – eksami sooritamiseks nõuetekohase taotluse esitanud isik;
 - 1.2.2. eksamikomisjon – peadirektori käskkirjaga moodustatud komisjon;
 - 1.2.3. portfoolio – juhendipõhiselt koostatud materjal eksaminandi varasema õppe ja praktiliste kogemuste kirjeldamiseks.

2. Eksami korraldamine

- 2.1. Eksam tuleb sooritada perelepitajana tegutseda soovival isikul, kes ei ole läbinud Sotsiaalkindlustusameti poolt tellitud riikliku perelepitaja põhikoolitust, vaid on läbinud mõne muu perelepitaja koolituse, mis oma sisult ja mahult vastab riikliku perelepituse seaduse § 6 lõike 4 alusel kehtestatud nõuetele.
- 2.2. Eksami toimumise aeg ja koht avaldatakse SKA siseveebis.
- 2.3. Eksami eesmärk on kontrollida ja hinnata perelepitajana tegutseda sooviva isiku teadmiste ja oskuste vastavust riikliku perelepitaja nõuetele.
- 2.4. Eksami viib läbi eksamikomisjon.
- 2.5. Eksamikomisjon on otsustusvõimeline, kui otsuse tegemisest võtab osa vähemalt kolm eksamikomisjoni liiget.

3. Eksamil osalemise tingimused

- 3.1. Eksamil osalemiseks tuleb esitada dokumendid, mis peavad sisaldama järgmisi andmeid:
 - 3.1.1. ees- ja perekonnanimi, isikukood, e-posti aadress ja telefoninumber;
 - 3.1.2. tõend perelepituse koolituse läbimise (vähemalt 160 akadeemilist tundi) kohta;
 - 3.1.3. kõrgharidust tõendava dokumendi koopia;
 - 3.1.4. portfoolio, mis on koostatud vastavalt käesoleva korra lisale 1.

4. Eksam

- 4.1. Eksam koosneb kirjalikust ja praktilisest osast.
- 4.2. Kirjalik osa koosneb esitatud portfooliost ja eksamil koostatud vanemluskokkuleppest. Portfoolio peab olema esitatud vähemalt 1 nädal (so 7 päeva) enne eksami toimumist.
- 4.3. Praktiline osa koosneb individuaalsest perelepitust imiteerivast rollimängust, millele eelneb perelepituse teemaline grupiarutelu ja millele järgneb tagasisidestav arutelu koos eksamikomisjoniga.
- 4.4. Eksaminand töötab perega kohandatud nõustamisruumis etteantud juhtumikirjelduse järgi.
- 4.5. Rollimäng kestab kuni 45 minutit.
- 4.6. Eksaminandil on õigus eksamile kaasa võtta isiklikke töövahendeid (näiteks konstellatsiooninukud, märkmepaberid, teraapiakaardid, pabertahvlid, skeemid, kell).
- 4.7. Rollimängu vaatlevad eksamikomisjoni liikmed, kes täidavad rollimängu ajal kompetentsi hindamise hindamislehti, hinnates eksaminandi tegevust.
- 4.8. Tagasisidestavas arutelus on eksaminandil võimalus eksamikomisjoniga analüüsida ja peegeldada läbiviidud perelepitusprotsessi.
- 4.9. Rollimängule järgnevalt koostab eksaminand Sotsiaalkindlustusameti poolt kinnitatud dokumendi põhjale vanemluskokkuleppe. Vanemluskokkuleppe peab olema selge ja täidetav täitemenetluse seadustiku (TMS) alusel.

5. Hindamine

- 5.1. Eksaminandi sooritust hindab eksamikomisjon.
- 5.2. Iga eksamikomisjoni liige reflekteerib ja hindab eksaminandi kompetentse.
- 5.3. Eksamikomisjon teeb perelepitaja teadmiste ja oskuste alusel otsuse eksami sooritanutest ja mittesooritanutest.

- 5.4. Eksam loetakse sooritatuks kui eksaminand kogub vähemalt 60% maksimaalsest võimalikust punktisummast (sealhulgas iga eksami osa eest tuleb saada ka eraldiseisvalt vähemalt 60% võimalikest punktidest).
- 5.5. Otsus eksami tulemuse kohta kantakse protokoll, millele kirjutavad alla kõik otsuse tegemisel osalenud komisjoni liikmed. Protokolli säilitatakse dokumendihaldussüsteemis Delta.
- 5.6. Eksamiprotokolli kinnitavad kõik eksamikomisjoni liikmed oma allkirjaga.
- 5.7. Eksamiprotokoll allkirjastatakse digitaalselt.

6. Eksami tulemused ja neist teavitamine

- 6.1. Otsus eksami sooritamise või mittesooritamise kohta tehakse eksaminandile teatavaks kolme tööpäeva jooksul.
- 6.2. Eksami sooritanutele väljastab Sotsiaalkindlustusamet Eesti Hariduse Infosüsteemi kaudu tunnistuse viie tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist.
- 6.3. Otsust saab vaidlustada haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

PORTFOOLIO KOOSTAMISE JUHEND

Portfoolio koosneb kahest osast. Esimene osa sisaldab kirjalikku analüüsi ja refleksiooni lähtuvalt perelepitaja väljaõppest, käsitletud materjalidest ja vaatluspraktikal saadud kogemustest. Teine portfoolio osa sisaldab vaatluspraktika analüüsi.

Portfoolio maksimaalne pikkus on 10 lk kirjalikku teksti (Times New Roman, kirjasuurus 12, reavahe 1,5).

Portfoolio eesmärk on hinnata, kuidas eksamil osaleja mõtestab perelepitaja tööd ning analüüsib end kui perelepitajat riikliku perelepitusteenuse teenuseosutajana. Portfoolio koostab eksamil osaleja etteantud teemapunktide abil, kasutades asjakohaseid akadeemilisi allikaid või praktilisi kogemusi. Muuhulgas on oluline, et selguvad perelepitaja enda eetilised lähtekohad ja mõtestamine perelepitaja tööst, teenuse vajadusest ja praktika-teooria koosloomest.

Portfoolio esimeses osas kirjeldab eksamil osaleja järgmist:

- Perelepitaja identiteet: haridus, väljaõpe ja kogemus, mis on aluseks perelepitajaks kujunemisel.
- Perelepitaja teadmised ja nende rakendamine praktikas: teooriad (näiteks konfliktiteooria) või teised baaskoolitusest saadud teoreetilised teadmised, millest perelepitaja oma töös lähtub. Mida perelepitaja peab oma töös kõige tähtsamaks ja kuidas neid igapäevaselt oma töös rakendada?
- Laste kaasamine ja huvide kaitse: ülevaade perelepitaja olulisematest töökspidamistest laste huvide kaitsmisel ja laste kaasamise põhimõtetest perelepitaja töös.
- Eneseareng perelepitajana: eneseanalüüsi, supervisiooni ja professionaalsuse (kvaliteedi) tagamine töös perelepitajana. Minu kui perelepitaja arengukohad.
- Seadusandlikud aluspunktid perelepitaja töös: tähtsamad seadusandluslikud nõuded, millest oma igapäevatoos juhinduda.
- Perelepitaja erapooletus: perelepitaja töö neutraalse osapoolena.

Portfoolio teine osa sisaldab ühe vaatluspraktika loo analüüsi.
Oluline on kasutada allpool väljatoodud analüüsi raami.

Perelepitusprotsessi analüüs.

Osapoolte kirjeldused (vanus jms oluline teave arvestades konfidentsiaalsusnõudeid):

Ema:

Isa:

Laps(ed):

Perelepitusseansid

Toimumisaeg, koht	Osalejad	Arutluse all olnud teemad	Protsessi kokkuvõte ja analüüs

PERELEPITAJA KOMPETENTSI HINDAMISE VORM

I osa – perelepitaja rolli ja oskuste analüüs

Õpiväljund: perelepitaja oskuste kirjalik analüüs

Hindamismeetod: portfoolio koostamine

	Vaadeldavad kompetentsid	Hindamiskriteeriumid	Hinnang (1 - kompetents puudub; 5 – oskused on olemas, kuid need vajavad täiendamist; 7- oskused on head; 10 punkti – oskused on suurepärased) ja kommentaarid
1	Perelepitaja identiteet: haridus, väljaõpe ja kogemus, mis on aluseks perelepitajaks kujunemisel.	Perelepitaja kirjeldab enda teekonda perelepitajaks kujunemisel, tuues välja haridusliku tausta ja töökogemuse või mõne muu asjakohase kogemuse. Perelepitaja põhjendab sellega motiveeritust ja sobilikkust perelepitusteenust osutada.	
2	Perelepitaja teadmised ja nende rakendamine praktikas: teooriad (näiteks konfliktiteooria) või teised baaskoolituselt saadud teoreetilised teadmised, millest perelepitaja oma töös lähtub. Mida perelepitaja peab oma töös kõige tähtsamaks ja kuidas neid igapäevaselt oma töös rakendab?	Perelepitaja toob välja vähemalt kaks teooriat ja tõendab nende kasutamist läbi praktiliste näidete, kasutades sealjuures analüütilist lähenemist või toetudes teaduskirjandusele. Analüüsist ilmneb, milliseid teadmisi hindab ja rakendab perelepitaja kõige enam. Esitatud teooriad on perelepitusteenuse osutamiseks vajalikud ja asjakohased.	

3	Laste kaasamine ja huvide kaitse: ülevaade perelepitaja olulisematest töökspidamised laste huvide kaitsmisest ja laste kaasamise põhimõtetest perelepitaja töös.	Perelepitaja mõtestab laste kaasamise rolli riikliku perelepitusteenuse osana ja töös perelepitajana. Perelepitaja illustreerib oma arusaamu asjakohaste näidete abil, tuginedes teooriale, käsitletud materjalidele või senistele kogemustele.	
4	Eneseareng perelepitajana: eneseanalüüsi, supervisiooni	Perelepitaja kirjeldab seni kasutusel olnud asjakohaseid	
	ja professionaalsuse (kvaliteedi) tagamine töös perelepitajana.	eneseanalüüsi meetodeid ja nende rakendamist, et tagada kvaliteetne teenuseosutamine. Perelepitaja toob välja vähemalt kaks asjakohast enesearengu või eneseanalüüsi meetodit.	
5	Seadusandlikud aluspunktid perelepitaja töös: tähtsamad seadusandluslikud nõuded, millest oma igapäevatöös juhinduda.	Perelepitaja toob välja olulisemad (vähemalt neli) seadusandliku aluspunkti.	
6	Perelepitaja erapooletus: perelepitaja töö neutraalse osapoolena.	Perelepitaja mõtestab erapooletu vahendaja rolli, mõtestab enda piire ja kirjeldab läbi praktiliste näidete selle saavutamist. Perelepitaja kirjeldab läbi eneseanalüüsi, kuidas erapooletust saavutada, sellekohaseid riskikohti ja nende maandamisi, mida praktikas rakendada.	

II osa – perelepitaja praktilised oskused

Õpiväljund: perelepitaja oskuste rakendamine perelepitusprotsessis

Hindamismeetod: perelepitusprotsessi juhtumipõhine praktiline läbimäng eksamikomisjoni vaatlusel

	Vaadeldavad kompetentsid	Hindamiskriteeriumid	Hinnang (1 - kompetents puudub; 5 – oskused on olemas, kuid need vajavad täiendamist; 7 - oskused on head; 10 punkti – oskused on suurepärased) ja kommentaarid
1	Oskus jääda lapsevanematega suhtlemises täielikult neutraalseks ja erapooletuks.	Perelepitaja kasutab vanematega suhtlemisel neutraalset ja erapooletut sõnavara, andes mõlemale vanemale võrdse võimaluse sõna võtta. Perelepitaja ei väljenda oma eelistust ühe või teise vanema suhtes.	
2	Lapsekesksus ja mõtestatud lapse heaolu eest seismine.	Perelepitaja toob protsessi käigus (kasutades vähemalt kahte meetodikat) lapse protsessi keskele.	
3	Empaatiavõime, võime intuiitiivselt mõista ja inimestega suhelda.	Perelepitaja näitab protsessi käigus oskusliku ja professionaalset suhtlust vanematega.	
4	Erinevate meetodikate ja töövahendite asjakohane kasutamine.	Perelepitaja demonstreerib sessiooni ajal vähemalt ühte meetodikat ja ühe töövahendi kasutamist tööprotsessi osana.	
5	Oskus arvestada paaride lahkuminekul nii emotsionaalsete kui ka praktiliste vajadustega, sealhulgas oskust reageerida kriisiolukorras, kus osalejate ebaratsionaalsed reaktsioonid võivad vaidlust pikendada ja süvendada.	Perelepitaja normaliseerib vanemate lahkumineku protsessi, tuues välja senised võidud ja ühised eesmärgid, mis aitavad protsessi edasi viia. Perelepitaja demonstreerib protsessi käigus vähemalt ühte asjakohast konfliktide maandamise tehnikat ja ei lase konfliktil eskaleeruda. Vajadusel teeb pausi või kasutab mõnda muud tehnikat ja näitab enda oskust kriisiolukorras toime tulla.	

6	Isikupärase ja paindliku tööstiili kasutamine, mis võimaldab varieerida protsessi struktuuri ja tempot töös oleva paari ja perekonna vajaduste järgi.	Perelepitaja jälgib oma töös kindlat struktuuri, kuid kohandab neid vastavalt vajadusele. Perelepitaja näitab 40 minutilise sessiooni vältel vähemalt kahte perelepituse protsessi osa (näiteks sissejuhatus ja teemade ülevaade). Perelepitaja valib oskuslikult ülemineku ühelt tööstiililt teisele, tunnetades vanemate konfliktitaset ja hetkeolukorda sessioonil.	
7	Oskus näha perekonda kui tervikut, kus pereliikmete head suhted ja koostöö on olulisemal kohal kui kokkulepped iseenesest.	Perelepitaja toob oskuslikult välja pereliikmete hea läbisaamise olulisuse ja rõhutab selle olulistust nii protsessi osana kui ka vajadusel kasutades teisi meetodeid.	
8	Suurepäraseid suhtlemisoskused – selge ja sobiva keele kasutamine, küsimuste küsimine, ümbersõnastamisoskus.	Perelepitaja on suhtluses vanemaga sõbralik kuid professionaalne, kasutades asjakohast sõnavara. Perelepitaja peegeldab vanemate vastuseid ja kasutab teisi ümbersõnastamise meetodeid.	

III osa – Vanemluskokkuleppe koostamine

Õpiväljund: õiguslikult korrektse ja täidetava vanemluskokkuleppe koostamine

Hindamismeetod: koostatud vanemluskokkulepe on selge ja täidetav

	Vaadeldavad kompetentsid	Hindamiskriteeriumid	Hinnang (1 - kompetents puudub; 5 – oskused on olemas, kuid need vajavad täiendamist; 7- oskused on head; 10 punkti – oskused on suurepäraseid) ja kommentaarid

1	Lapse parima huviga arvestamine	Vanemluskokkulepe keskendub lapse parimale huvile, tagades tema heaolu ning vastavuse vanusele, arengule ja vajadustele.	
2	Kokkuleppe selgus ja täidetavus	Vanemluskokkulepe on sõnastatud selgelt. Lapse viibimiskoha, suhtluskorra ja tema ülalpidamisega seotud tingimused on vanemluskokkuleppes kajastatud selgelt.	
3	Õiguslik korrektsus	Vanemluskokkulepe vastab täitedokumendi nõuetele. Vanemluskokkulepe on selge, konkreetne ja täidetav.	
4	Konfliktide ennetamine	Vanemluskokkulepe sisaldab punkte võimalike tekkivate eriarvamuste lahendamiseks (muud kokkulepped lapse kasvatamise osas).	
5	Neutraalsus ja tasakaal	Vanemluskokkuleppes on mõlema vanema õigusi ja kohustusi arvestatud võrdselt.	

Hindamispunktid

	Maksimaalne hinne	Minimaalne hinne (60%)
I osa	60 punkti	36 punkti
II osa	80 punkti	48 punkti
III osa	50 punkti	30 punkti
Kokku	190 punkti	114 punkti